

dat de ziel van voor den troon op de volmaakte en geopenbaard den.

and geluk mee zender oprecht is als zijn Zalig-geluk mee wen-zelf weet. Dat worden, als hij eigen voorstel-om zijn licht te in het Woord ewennen, dat te len dan tot de ird veel dichter

ers te doen dan bepaal me dan ents.

ient geen licht stonds na het ig met heel den vooral op dit in het Nieuwe uitspraken. is Christus, in noordenaar aan ij in het Para-d, dat eigenlijk

Jezus dacht, in elijk en uit het nschelijke ziel, an „Vader, in st“) en uit wat vergeleken met

armee Stefanus a geest“ (Hand. itwonon uit het Heere“, zooals den der marte-

et altaar“ zijn, nu maar niet de dooden die — (d.w.z. van - Openb. 14:3).

rager duidelijk stus ontslaapt, dit leven tot chap en in de k de zaligheid nding, door de kt zal worden. ismus het zoo ondag 22, als van de weder-ord volgt: Dal n stonden aan omen worden, or de kracht om met mijne lichaam van

so kostelijk is, hristus, haar de Schrift ons

onderaardsch waarin zij het hebzucht van fat hij in een idders tot de een der tem- de Vauvert, ken over die theilgde orde, ing over haar i menigte. Als in volstrekte met heel zijn iders ziet dan etlij en onder- hart bekrans hem zijn de tijdperk van of, liefde tot naaste. Alle l, die zijn gel- igt is tegen- n ouden gast- s enthousias- d zijn inrek- likke, in per- arin de won- ridders van

eze folianten ude kasteel nestelt zich hem de ver- rige vriende- rt hem tege- ft een klein- lijken en hij men in hem

opent, ontdekt in de innige en onverbreekbare gemeenschap die er is tusschen Christus en de ziel die in Hem gelooft.

Heerlijke hope! Werd ze ons deel — laat er ons dan meer bij leven.

B.

F.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Het Raadsel van het Kindergetuigenis.

III.

Uit de voorgaande beschouwingen blijkt wel zeer duidelijk, dat een deskundigen-onderzoek vereischt is.

a. Enkel psychiatrisch onderzoek is onvoldoende — het kind kan volkomen normaal en toch niet naar-waarheid getuigen — en men moet meer het getuigenis onderzoeken dan het kind; — bovendien zijn lang niet alle psychiaters kinder-deskundigen.

b. Goede outillage is voor dit deskundigen-onderzoek noodig, vooral, wanneer de vraag aan de orde komt, van welk type het kind nu eigenlijk is.

Wij bezitten in het Paedologisch Instituut van Prof. Waterink, 15 Januari 1931 provisorisch en 26 Mei 1933 definitief geopend, de meest moderne in-richting van heel Europa, bijzonderlijk op dit onderzoek ingesteld.

Zij is in allerlei dagbladen en tijdschriften be-schreven; uitvoerig b.v. in het Handelsblad van 26 Mei j.l. en onderhoudend in „De Standaard“ in een interview met Mary Pos.

Van Waterink's diensten wordt dan ook door de Rechterlijke Macht meer en meer gebruik ge-maakt en, naar nog onlangs een der vice-presi-denten mij verzekerde, met zeer bevredigend resul-taat.

Aan zoo'n deskundigen-onderzoek zit heel wat vast!

In de eerste plaats wordt bepaald, met welk soort van kind men te doen heeft. Dat wil zeggen, de volgende vragen poogt men te beantwoorden: hoe staat het met het intellect van het kind, met zijn waarnemingsgeschiktheid en vooral ook, met zijn suggestibiliteit?

Zijn dit nog algemeene vragen — dikwijls moet ook uitvoerig worden ingegaan op andere, vooral op die, welke betrekking hebben op de mogelijke aanwezigheid van een hysterische ten-denz bij het kind. Immers de hysterie heeft als een bepaald kenmerk de behoefte om de aandacht te trekken, — en de waarheidsliefde wordt door die behoefte bijna steeds uiterst ongunstig beïn-vloed. Zelfs kan men dikwijls zeggen, dat hyste-rische personen de neiging hebben, zóó te liegen, dat ze het zelf gelooven, helgeen samenhangt met heel de structuur van hun persoonlijkheid.

Is op deze vragen een afdoend antwoord ver-kregen, dan wordt het getuigenis van het kind geanalyseerd aan de hand van de stukken, die den deskundige zijn verstrekt. Uit de getuigenverkla-ringen leidt hij af, welk type van waarneming in die stukken aan het woord is. Het is, om één voorbeeld te noemen, mogelijk, dat een kind

telkens korte verklaringen geeft tusschen de mede-deelingen door; verklaringen, die een soort exegese van de situatie beteekenen. B.v. „Die man zei dat en dat“ — en dan volgt de exegese: „hij dacht zeker: 'k zal jou maar eens voor de mal houden'“. Die laatste toevoeging is natuurlijk uit den geest van het kind zelf gesproken, indien heel het op-treden van het kind echt is. Op grond van de getuigenverklaring van het kind zouden we in dat geval dus te doen moeten hebben met een zoogenaamd „verklarings-type“, d.i. geneigd om het waargenomene te verklaren.

Wanneer het getuigenis aldus is geanalyseerd, wordt het kind op dit punt onderzocht. Stel U nu voor, dat het kind van een geheel ander type is, bij gewone waarnemingen nimmer de neiging vertoont, te komen tot zulk een nadere exegese van hetgeen er wordt beleefd, dan is dat op zijn minst eigenaardig te achten. Immers de vraag doet zich dan voor, hoe het komt, dat dit kind juist in die ééne zaak, waarin het als getuige werd gehoord, zoo geheel andersoortig schijnt te spre-ken en te denken, dan het in het gewone dage-lijkse leven doet. Ter aanvulling van het onder-zoek kan dan bovendien nog een onderzoek in-gesteld worden in opstelschriften van het kind, in briefjes, die het heeft geschreven, of naar de wijze, waarop het tegen vriendjes of vriendinnetjes praat, doordien men eenige van die kornuutjes met het kind laat spelen, en ze beluistert, zonder dat ze zelf weten, dat ze beluisterd worden.

Het onderzoek naar den aard van het getuigenis moet steeds plaats hebben, ook al zou van te voren geconstateerd zijn, dat we b.v. te doen hebben met een sterk hysterisch kind. Immers ook al liegt een hysterisch kind dikwijls, daarom behoeft het nog niet te liegen in een bepaald geval. Een hysterisch kind kan wel de waarheid zeggen.

Als het onderzoek tot zoover gekomen is, heeft de onderzoeker dus zekerheid omtrent de vol-gende punten:

a. Hoe staat het met het intellect van het kind?

b. Zijn er bepaalde stoornissen, b.v. in intellect of geheugen, in waarneming of reproductie?

c. Zijn er bij het kind andere afwijkingen, die het kind een uitzondering doen zijn en die dus tot bijzondere voorzichtigheid manen?

d. Is het kind in zijn verklaringen voor politie, Rechter-Commissaris en Rechtbank eenzelfde type als het in werkelijkheid is?

Natuurlijk is het mogelijk, dat alleen reeds op grond van punt a. en/of b. geconcludeerd moet worden, dat op het getuigenis van dit kind geen recht kan worden gedaan. Een erge imbeciel b.v. zal slechts zelden als getuige te aanvaarden zijn.

Anderzijds komt het meermalen voor, dat de getuigenis van een licht-achterlijk kind wel dege-lijk als waar en juist kan worden aanvaard. Op-zichzelf is een lichte debiliteit geen grond om aan een getuigenis te twijfelen.

Uit het gezegde is duidelijk dat bij het genoemde onderzoek veel waarde gehecht wordt aan de vraag, of dit bepaald getuigenis van dit be-paalde kind waar is. De algemeen-psychiatri-sche vraag, in hoeverre deze getuige normaal is, is er feitelijk een van secundair belang.

boodschap doorgeven? God geeft hem diep in zijn hart de overtuiging, dat Hij ook daarin voor-zien zal. Tien jaren lang is dit het onderwerp der dagelijksche gesprekken met zijn zuster geweest. Helaas, de zuster is van hem heengegaan, zonder dat deze hope tot werkelijkheid geworden is. Maar ziet, op het oogenblik dat hij, in onbeschrijf-lijke droefheid, afscheid neemt van haar met wie hij zijn heerlijke verwachting heeft gedeeld, op de meest onverklaarbare wijze, een jonge man vol levensernst, vol levenslust, vol levenskracht, staande midden in de onvergankelijk schoone en rijke levensgemeenschap van het studenten-bestaan in Parijs. Dat moet zijn, dat is la ré-ponse du Seigneur, het antwoord, waarmee God zijn bidden en vasten, zijn verlangen en hopen, bekrounen wil. Bevend eerst verkent hij het terrein, maar weldra verkeert het schuchter zoe-ken in triomfeerend vinden.

De gesprekken die den ouden profeet in staat stellen om den jongen man te brengen tot het bewust worden van zijn apostelschap, groepeeren zich om die momenten.

Het eerste moment is het verhaal dat Nataniël Hawthorne in een van zijn werken doet, van een kind, dat zóó lang in stil verlangen van gelijk-vormigheid had gekeken naar een granieten kop, uitgehouwen in de reitswand boven zijn dorp in de bergen, dat het ten laatste alle trekken van de koninklijke en grandiose beeltenis in zijn eigen gelaat vertoonde en rijp was voor de rol van heil-aanbrenger, die naar luid van een aloude over-levering het land zou verlossen.

Het tweede moment is de bekende kopergravure van Albrecht Dürer, waarop een ridder dwars door een van stormen, aardbevingen, van vuur en oorlog geteisterd landschap, tusschen pesti-lente moerassen en laaiende vulkanen door, met

Het onderzoek zou echter in ieder geval eenige uiterst belangrijke punten verzuimen, indien men nu reeds dacht aan het eind te zijn.

En waar het gaat om de waarheid te kennen, mag geen enkel gegeven worden veronachtzaamd.

Welnu, in 't Paedologisch Instituut volgt men de methode, dat men, nadat het onderzoek op de hovenbesproken punten is ingesteld, het kind rustig het geheele verhaal nog eens weer laat vertellen. De leiding van het onderzoek, in handen van een volkomen deskundige, wacht zich er zoo angstvallig mogelijk voor, eenige suggestie te oefenen. In den regel laat iemand, die de stukken nog niet heeft gelezen, een assistent of assistente van het laboratorium, het kind vertellen, — ter-wijl ter zijde van het tafeltje de eigenlijke leider zit, die nauwkeurig nagaat, i.e.: op welke punten het nu vertelde overeenkomt of afwijkt van het-geen vroeger werd verklaard, en 2e.: in hoe-verre er in het verhaal, zooals het kind het nu vertelt, vreemde elementen zijn te vinden, die eigenlijk in een verhaal van dit kind, gezien zijn type, niet thuis hooren. Meestal weet het geoeffen-de oor van den onderzoeker ook dadelijk, aan een kleine nuanceering, soms aan het plotseling gaan spreken „als op een draaije“, soms aan het opeens gaan gebruiken van stadhuiswoorden, de psychologisch-zwakke plekken in het verhaal aan te wijzen.

Wanneer het verhaal dan eenmaal is gedaan, moet het kind voor de twee aanwezigen de als zwakke plekken geconstateerde gedeelten nog eens over vertellen. En meermalen blijkt dan, dat op die plekken al dadelijk twijfel moet rijzen, ook vanwege de te verkrijgen objectieve gegevens. Een voorbeeld willen we noemen:

Een jongen vertelde, dat hij bij het schijnsel van een electrisch straalkacheltje een bepaald per-soon had waargenomen, en dien persoon iets had zien doen. Nu moet men weten, dat het hier een allerbelangrijkst punt betrof in een aanklacht tegen een bepaald persoon. De jongen had dien persoon herkend; hij had hem zien loopen door het vertrek en waargenomen, langs welken weg hij door dat vertrek zich voortbewoog. Maar de jongen nam dat waar, nadat hij eenigen tijd had geslapen, en natuurlijk ook ieder ander mensch in het vertrek had kunnen verwachten; hij had geslapen op een matras op den grond. Er brandde één pit of staaf van het bewuste kacheltje vol-gens den jongen. Hij wist dit precies; had dat ook herhaaldelijk zoo verklaard. Hij lag zelf vóór het kacheltje. Op dit punt nu werd tot nadere ondervraging besloten. Immers er waren hier psy-chologisch nogal aanvechtbare punten. In het schemerdonker — het kacheltje geeft toch zéér weinig licht — wordt deze jongen wakker. Hij kon van te voren niets vermoeden van hetgeen hij zou zien. En ofschoon hijzelf zeide, dat hij den betrokken persoon maar éven had gezien, had hij hem herkend, wist hij wat die persoon had gedaan, kon hij zijn weg beschrijven, óók waar die weg achter zijn rug langs moest hebben ge-loopen; en dat alles was met een slaperig hoofd waargenomen. Bij het onderzoek bleek bovendien, dat de jongen een zéér trage waarnemer was, wat den twijfel versterkte; dat hij daarbij nog een rijke fantasie had. En toen het geval weer volgens psychologische methoden met hem werd besproken, zei hij: „ja maar het moet wel zoo

de rustige stap van zijn paard koers zet naar de stad Gods. De Koning der Verschrikkingen te zamen met den Overste der Duivelen belagen hem. Maar hunne aanslagen vermogen niets op hem, wiens ziel vervuld en vervoerd is van het gezicht op de heerlijkheid die hem wachtende is. De twee grootste vijanden van alle vleesch, de duizeling van de wellust en de vrees voor den dood, staan machteloos bij een ziel die de aan-schouwing van het Eeuwige onkwetsbaar heeft gemaakt.

Het derde moment is, wat vele natuuronder-zoekers zouden noemen een biologische fantasie: in de nacht der tijden hebben sommige typen van het genus vlinder dermate gestreefd naar vereenzelvi-ging met hunne omgeving, dat ze uitwendig een volslagen gelijkenis daarmede, alzoo stelt de oude man het zich voor, hebben verworven.

Wat men ook denke van de oorsprong der mi-micry, een ieder zal het vrijstaan daarin een sym-bool te zien van de mogelijkheden, welke God heeft gelegd in zijn scheepsel om zich om te vor-men naar het beeld waarmee de blikken zich ver-zadigen en waarmee de ziel zich vult.

Dit zijn de drie etappen van de weg welke de jonge reiziger doorschrijdt, aan de hand van zijn ouden vriend, en waarlangs hij bereikt de berg-hoogte van zijn apostolaat.

En ik verzeker de lezers van „De Reformatie“, dat én mijn analyse én mijn vertaalde citaten verre zijn van een juist beeld te geven noch van de verheven schoonheid, noch van het intense leven dat de schrijver heeft weten te leggen in deze een-voudige gegevens, welker spel La réponse du Seigneur vormt.

(Wordt vervolgd.)

MARMELSTEIN.

geweest zijn, want moeder zegt, hij moet in de kamer geweest zijn, toen zij lag te slapen". Wanneer men nu bedenkt, dat moeder alleen maar een veronderstelling kon uitspreken en later zich voor die veronderstelling beriep op de zoogenaamde waarneming van haar kind, dan zien we, op welke gevaarlijke manier hier een kindergetuigenis grond voor een aanklacht zou kunnen geweest zijn. Het slot van het geval was trouwens, dat ook op vele andere punten en om meer andere redenen het getuigenis van dezen jongen als onbetrouwbaar moest worden afgewezen.

Voorts wordt een onderzoek ingesteld naar de z.g. "Randerlebnisse", die ik vroeger noemde, doch waaromtrent ik te dezer plaatse niet meer kan zeggen.

Ten slotte moet het kind het verhaal vertellen, in omgekeerde volgorde der feiten, zooals we straks zulks reeds aanduiden. Dit onderzoek eindigt met de grootste voorzichtigheid te geschieden, en alleen een vrij lange ervaring stelt den onderzoeker in staat, dit deel van het onderzoek op de juiste wijze te leiden en er de juiste conclusies uit te trekken. Immers wanneer een kind een verhaal in omgekeerde orde moet vertellen, gaat het meestal wat stroever, dan andersom, d.i. in de gewone orde. Maar toch zijn er enkele kenmerkende verschillen tusschen het in die omgekeerde orde vertellen van het werkelijk beleefde, dan wel van hetgeen werd gefantaseerd of naverteld. Oorzaak hiervan is, dat het kind bij het belcélde de lijn kan vasthouden van hetgeen het zelf deed en zulks is bij de reproductie van het verhaal stellig te merken. Doorstaat het kind ook die proef, dan kan met zekerheid worden gezegd, — indien elders ook geen enkele aanleiding tot twijfel rees — dat het getuigenis van het kind betrouwbaar is.

Natuurlijk is de werkelijkheid van het onderzoek altijd nog even ingewikkelder dan ik het hier kan beschrijven; immers de psycholoog-paedoloog is met zijn persoon in het onderzoek; tenslotte schuilt ook hier het geheim van het werk in het kunnen, niet enkel in het kennen.

Het volledige onderzoek naar de betrouwbaarheid van een getuige duurt zeker ongeveer tweemaal twee uren, soms evenwel veel langer. Er is in het paedologisch instituut wel eens een onderzoek ingesteld naar de betrouwbaarheid van één kind-getuige, dat meer dan tien uren in beslag nam, doch natuurlijk zijn ook dergelijke gevallen weer uitzonderingen.

Het is evenwel gelukkig, dat dit onderzoek met de uiterste nauwgezetheid geschiedt. Immers zoowel de handhaving van de heiligheid van het recht, als de eere en de vrijheid van een onschuldig mensch kunnen ervan afhangen.

Ik houd mij overtuigd, dat de inhoud dezer artikelen voldoende het „opschrift" rechtvaardigt!

Mr D. W. O. A. SCHUT.

ZENDING EN EVANGELISATIE

Een merkwaardige levensloop.

(C. F. Andrews.)

De bekende Engelsche zendeling in Britsch-Indië, C. F. Andrews, heeft op aandrang van vrienden uit Engeland en Amerika een levensbeschrijving van zich zelf gegeven onder den titel: Wat ik aan Christus te danken heb. Het is een merkwaardig boek, gelijk ook het leven van dezen man merkwaardig is.

Geboren uit Irvingiaansche ouders, werd hij in deze sectarische omgeving streng opgevoed, terwijl de verwachting van een spoedige wederkomst van Christus op heel het leven een stempel zette. Na bangen strijd breekt hij tenslotte met den godsdienst zijner ouders en sluit hij zich aan bij de High-Church der Anglicaansche kerk. Op ruim dertigjarige leeftijd gaat hij voor de Cambridge Mission als zendeling naar Britsch-Indië. Hij beweegt zich daar heel sterk op sociaal terrein, gaat naar Zuid-Afrika om Gandhi te helpen in diens strijd ten behoeve van de Indische koelies aldaar, en als hij in Indië terugkomt breekt hij na weer veel innerlijken strijd met de Anglicaansche kerk, laat de Cambridge Mission los en sluit zich aan bij Rabindranath Tagore te Santiniketan.

Deze weinige woorden geven niet eens het leven van Andrews in vogelvlucht weer, en doen zeker niet de beteekenis van dit leven uitkomen. Het is echter de moeite waard om van dit leven kennis te nemen, wat door zijn zelfbiografie ons gemakkelijker gemaakt wordt.

Men kan op tweevoudige wijze over dit boek oordeelen.

Allereerst prikkelt bijna elke bladzijde tot tegenpraak. Andrews is van een anderen geest als wij; ik bedoel niet zoozeer, dat hij niet-gereformeerd is, maar hij is mysticus, hij heeft gezichten, visionen, hij leeft zeer sterk op indrukken en staat op een zelfde standpunt als de aanhangers van het „inwendige licht". Dat wil ook weer niet zeggen, dat hij zich met de werkelijkheid rondom hem niet inlaat; hij is geen onpractische droomer, maar man van de daad. Wat echter zijn zieleleven aangaat, zijn verhouding tegenover God, al zijn godsdienstige opvattingen, richt hij zich in zeker opzicht naar den Bijbel, maar hij neemt er uit wat hij naar zijn subjectief gevoel en innerlijk beleven juist acht.

Reeds uit de breede Inleiding van zijn boek blijkt duidelijk en klaar met welk een man wij hier te doen hebben. We doen een paar aanhalingen.

„Onder mijn meest intieme vrienden in de verafgelegen landen zijn Mohammedanen en Hindoes... want niets is tusschen ons verzwegen als wij spraken over de dingen, die ons het naast aan het hart lagen. Alleen een zeer waarachtige, wederkerige liefde kon zulk een algeheele openhartigheid mogelijk maken. Gode zij dank, die ons zulk een liefde rijkelijk geschonken heeft, waardoor alle conventionele scheidingen van ras of godsdienst overwonnen werden." Men lette op het woord conventioneel.

„Ook heeft het mij een nieuwen kijk gegeven op die godsdiensten. Het heeft mij Jezus' woorden in herinnering gebracht, die hij sprak tot de discipelen, zeggende, dat velen zouden komen van het Oosten en van het Westen en aanzitten in het Koninkrijk Gods, terwijl de kinderen des Koninkrijks buitengeworpen zullen worden."

„En door ervaring vond ik een nog wijdere gemeenschap, een geestelijke broederschap, met de heiligen van die hoogere godsdiensten der menscheit, die het geloof in Gods goedheid brandend gehouden hebben in de harten van mannen en vrouwen in verafgelegen landen."

Reeds uit deze aanhalingen blijkt welken kant Andrews uit wil. Waarom zou een heiden of mohammedaan niet evengoed zalig kunnen worden als een christen! Dat de mensch, die niet knielt bij het kruis van Christus verloren zou moeten gaan, wil er bij hem niet in. De christelijke godsdienst is voor hem niet absoluut; ook de grenzen tusschen de kerken worden door hem uitgewischt; anderen voor het christendom te winnen stuit hem als propaganda-maken tegen de borst; de Heilige Schrift heeft voor hem alleen beteekenis in zooverre zij Christus predikt, maar de God van het Oude Testament is hem vreemd en vindt hij wreed, en ook van Paulus moet hij niet veel hebben.

Hij kijkt dus nogal af van de leer, die wij naar de Schrift als waarheid aanvaarden!

Maar, zoo zal men zeggen, de titel van zijn boek wijst toch op een heel bijzondere verhouding tegenover Jezus Christus? En wij erkennen het gaarne, dat het boek aan dezen titel geheel beantwoordt. Er gaat schier geen bladzijde voorbij, of de schrijver heeft het over Christus. Wij kunnen zeggen, dat zijn gedachten, zijn hart, zijn voelen en zijn streven, dat hij zelf geheel van Christus vervuld is.

Dit feit maakt het ons mogelijk, om ook op een andere dan alleen critische wijze zijn boek te beschouwen, ja, het brengt er ons zelfs toe om heel veel er in te waardeeren, en het boek bij hen aan te bevelen, die weten te onderscheiden tusschen waarheid en dwaling.

Nu wil dat ook weer niet zeggen, dat hij in zijn Christusbeschouwing op ons standpunt staat. Dat kan ook niet als hij b.v. een zekeren Ullah „een ouden heiligen muzelman" noemt, in wien hij voelde Christus' tegenwoordigheid!

Voor al in het hoofdstuk: „Christus en de moderne tijd" leeren wij zijn gedachten over Christus kennen. Hij spreekt daar soms over Christus op een wijze, die ons pijn doet. Laat ik enkele aanhalingen geven.

Na den tijd van Jezus' komst op aarde te hebben vergeleken bij den tijd der schepping, toen de Geest broedde op de wateren, schrijft Andrews: „In Galilea nam dit (n.l. de innerlijke omwenteling onder de menschen) onvermijdelijk godsdienstige vormen aan. Jezus, de jonge timmerman uit Nazareth, zag met een genialen blik dien stroom van nieuwe krachten en wierp er zich midden in met de roekelooze heldhaftigheid van de jeugd, pogend de geheele beweging in dienst te stellen van het koninkrijk Gods". „Jezus begroet al die stroomingen met het onbeperkt vertrouwen der jeugd". „Jezus en zijn discipelen, die met de onbezorgdheid der jeugd voorwaarts gaan, hebben zich weten los te wringen uit de windselen van een dood verleden. Zij leefden in de nieuwe eeuw. Jezus verblijdt zich in den geest over Gods machtig werk in de wereld. Hij verwelkomt als Zijn volgelingen, allen, die den nieuwen tijd stormenderhand willen veroveren".

„Want dit eene woord V a d e r, zooals Jezus het uitsprak, is een openbaring, een nieuw verbond. Hij blaast op dit woord, Hij bespeelt het als een groot musicus zijn viool, tot er volmaakte muziek uitkomt. Jezus kan deze muziek voortbrengen als

niemand anders, omdat in Hem woont de waarlijk kinderlijke geest, die het heelal des Vaders bezielt onvervaard en volkomen vertrouwend, eenvoudig, nederig, moedig en eerlijk, als één die weet, dat de wereld schoon moet zijn, omdat het de schepping des Vaders is."

„Hij is de Zoon van den Vader, niet in een engen, abstracten, metaphysischen zin, zonder moreele beteekenis, maar in een diepen geestelijken zin. Eén in geest, één in wil, één in doel, één zelfs in wezen".

„Daarin ligt de tragedie van het kruis, dat het gekomen is tot zulk een gevoelige, jonge menschenziel". „Hij heeft het leven ten volle genoten in al zijn schoonheid en kleur en vorm". „Jezus heeft deze heerlijke eigenschap: Hij vertegenwoordigt voor alle tijden in een klassieken en volmaakten vorm, den godsdienst der jeugd."

Doch genoeg; deze en dergelijke uitspraken doen ons vermoeden, dat Andrews in Christus meer het bezielende voorbeeld ziet, dan den Heiland en Verlosser van verloren zondaren. Toch is zijn liefde voor Christus diep, warm, en hem geheel beheerschend. Christus is voor hem alles. Het woord van Jezus: „Volg Mij", is bij Andrews werkelijkheid geworden; hij volgt Christus. In alles vraagt hij zich af, of Christus het zou goedkeuren. Voor Christus wil hij leven en als het moet ook sterven. In dit opzicht kan Andrews ons tot jaloerschheid wekken.

Ook om andere redenen is dit boek van beteekenis.

De beschrijving van den zielkundigen strijd is belangrijk, boeiend, meermalen zelfs aangrijpend. Wij vinden hier een zelfontleding, welke soms aan het wonderbaarlijke grenst; Andrews is psycholoog.

Bovendien leert hij ons van nabij het Engelsch godsdienstig leven kennen op verschillend gebied. Hij beschrijft ons het enthousiasme der Irvingianen, maar ook den arbeid van de Inwendige Zending der Anglicaansche kerk in Monkwearmouth; in schier streng ascetisme geeft hij zich aan dit werk op zoodanige wijze, dat hij er onder bezwijkt en het op moet geven.

Andrews brengt ons in zijn boek in aanraking met belangrijke personen als Sadhu Sundar Singh, Mahatma Gandhi en den dichter Rabindranath Tagore. De bladzijden, die hij aan deze personen wijdt, zijn zeer interessant.

Natuurlijk zien wij ook, daar Andrews zendeling is, iets van het werk der zending in Engelsch-Indië, van haar methoden, haar moeilijkheden en haar vruchten.

Ook leeren wij door dit boek beter de beweging verstaan, welke Indië in beroering brengt. Er zijn bijzondere dingen op til. Een nieuwe tijd is voor Indië aangebroken, en alleen het christendom kan redding brengen uit den chaos. Maar wij vreezen, dat het syncrètisme van Andrews niet datgene aan Indië geven zal wat het behoeft: houvast aan het onfeilbare woord van God en oprecht geloof in den Christus der Schriften.

Merkwaardig is dit boek ook door zijn hoofdstuk over „Christus en de Rassen"; met heel veel wat hierin staat kunnen wij ons vereenigen.

Treffend is het hoofdstuk „Santiniketan"; zijn omgang met Tagore, zijn arbeid op de Fiji-eilanden, zijn strijd voor de afschaffing van den contract-arbeid enz., het boeit alles ongemeen.

Wanneer wij de balans opmaken, dan moeten wij alzoo eenerzijds zeggen: er is heel veel in dit boek, waarmee wij ons onmogelijk vereenigen kunnen en wat bij ons tegenspraak verwekt; maar anderzijds bevat het voor den mensch, die geleerd heeft wel te onderscheiden, heel veel wat van groote waarde is en ons er toe dringen kan dit boek aan te schaffen en te lezen.

Het is uitgegeven door de Erven J. Bijleveld, Utrecht, op keurige wijze; de vertaling uit het Engelsch is heel goed, en wij vonden weinig drukfouten.

J. D. W.

„De" of „een" kribbe.

Voor vele lezers zal nieuw zijn wat Dr C. Bouma opmerkt in „Geref. Kb. Den Haag" (sprekende over Christus' geboorte, al of niet in een stal):

De gedachte aan een stal is afgeleid uit wat er staat van de krib. „Ze legde Hem neder in de kribbe." Maar... ieder, die een Nieuw Testament van Nestle of Von Soden heeft, kan zien, dat er eigenlijk staat een kribbe. En dat wijst ons naar een andere voorstelling.

De kribbe... dat veronderstelt: de daar staande, de daar zich steeds bevindende kribbe. En dat wijst ons inderdaad naar den stal. Want een vaste plaats voor de kribbe is immers in den stal. Aan die lezing is waarschijnlijk de gedachte van den stal mee te danken.

Maar die lezing is tekstkritisch onjuist. „Ze legde Hem neder in een kribbe." Jozef en Maria hebben, toen er geen andere gelegenheid was om het kind in te leggen, omgezien naar iets, wat dienen kon, en hebben

het kind
was geba
„Een" krib
staat.

Dr Bouma
Het is
Schrift van
behoeft te
lijke schrij
Christus is
Zeer van
andere is
voorspeld
dus in de
ook zijn
Een vo
Katwijk
disput m
men uit A
Jes. 8:4:
den buit v
den koning
dat de gel
woonde, z
geschied, v
Arabia; da
woord van
Wijzen. D
Damascus
in de kom

Dr Bouma
de traditie is
grot geboren

Daar ha
waarin de
Waarschij
ten der s
Later heef
kent zijn
En vanda
steeds bij
os en een
Zoo is va
lijk ook b
gevens ste
uit wat hij
grot n a b
wijst een
schijnlijke
onwaarsch
loos.

Da D. J.
J. G. Geelke

In denze
leerden de
Uw Blad,
eenig criti
Prof. Obbi
achte doos
door den e
kelijke ver
satie. En v
over Chris
kerk zal
van Filipp
een onder
belangrijke
des Heeren
ons twintig
leiden moe
óngeloof de
mannen al
vacantie e
geseculari
neemt. Het
leven heeft
heden, die
rijkt, doch
Indien de
zijner toch
geluisterd
(herinnerd
Geelkerken
brochure",
critiek, wa
heeft, dan
bij ons hoo
te herstelle
te bidden
ons een be

Da D. J.
J. G. Geelke

Ook Ds E.
in met wat
Afscheiding.
Maar dan
scheidings
aan. Want
ken dus in
merken van
een Geref.
der afsche
die den
lijdt. Ma
van de
keer wor
Is dat nu
kort belijde
Kerk. Maar
ling in zijn
dat niet de
in zijn kerk
kleuren wo